

PREDISPOZIȚIA ACTIVITĂȚILOR AGRICOLE LA RISCURI

Prof.univ.dr. **Mariana BRAN**
Academia de Studii Economice București

Prof.univ.dr. **Aron Liviu DEAC**
Universitatea „Athenaeum” București

Abstract

Perceperea riscului și a intensității sale de manifestare necesită cunoașterea „mediului” în care se desfășoară activitățile agricole.

Fundamentarea cunoașterii are în vedere informațiile referitoare la importanța și particularitățile agriculturii.

Cuvinte cheie: risc, securitate alimentară, dezvoltare durabilă, cunoaștere

Clasificare JEL: Q10

Introducere

Agricultura românească, aflată încă în proces de restructurare și așezare pe principiile integrării europene are, și în aceste condiții, o contribuție însemnată la formarea unor indicatori macroeconomici (PIB, VAB) și la asigurarea de produse pentru populația țării.

Agricultura este condiționată, mai mult decât alte ramuri ale economiei naționale, de manifestarea puternică a unor factori, în cea mai mare parte imprevizibili și, deci, puțin controlabili, care își pun amprenta asupra rezultatelor de producție și a celor economice.

Studierea riscului are caracter anticipativ și include analize de previziune, de prognoză, îmbinate cu cercetările în domeniul managementului, agriculturii, matematicilor economice, statisticii, cercetărilor operaționale, conferindu-i acestuia un caracter interdisciplinar.

Aplicarea științei agricole și a teoriei riscurilor în agricultură poate determina preîntampinarea producerii pagubelor, cu efect asupra creșterii rezultatelor economice.

1. Riscul – abordare conceptuală

Riscul reprezintă un eveniment sau un proces nesigur și probabil, care poate cauza o pagubă, o pierdere într-o activitate, operațiune sau acțiune economică [1]. Noțiunea de risc este inseparabil legată de rentabilitate și flexibilitate. Riscul activităților economice exprimă incapacitatea întreprinderii de a se adapta la timp și cu cele mai mici costuri la variațiile mediului economico-social și reflectă

variabilitatea rezultatului economic în funcție de condițiile de exploatare [3]. Nesiguranța privind rezultatele economice este generată de faptul că nici veniturile, nici costurile care le determină nu sunt sigure.

În prezent, se manifestă o disfuncție între realizările în domeniul modelelor și metodelor de analiză a riscului și a posibilităților de a controla eventualele stări de echilibru și de a face față consecințelor riscului [2].

În demararea oricărei acțiuni, necunoașterea condițiilor de realizare generează incertitudine, iar luarea deciziei sub imperiul acesteia se face în mod automat, cu asumarea riscului. Diferența dintre acești doi termeni rezidă în câteva caracteristici esențiale:

<i>Incertitudine</i>	<i>Risc</i>
<ul style="list-style-type: none"> • complex de condiții și situații neidentificate sau imprevizibile ca moment de apariție; când sunt identificate sau previzibile sunt instabile, astfel încât probabilitatea lor este 0; • îndoiala pe care o creează apariția unui eveniment, datorită numărului redus al cunoștințelor certe sau chiar al lipsei acestora; • există când efectele variate sunt posibile, dar unde informațiile probabilistice sunt incomplete sau nu există deloc. 	<ul style="list-style-type: none"> • determină evoluția unor fenomene economice, influența unor factori și efectele lor posibile cu o probabilitate matematică mai mare decât 0 și mai mică decât 1; • exprimă posibilitatea ca o acțiune viitoare să genereze pierderi, iar dimensiunea acestora se apreciază cu ajutorul probabilitatilor; • reprezintă o situație în care valoarea cash flow-ului cunoaște o distribuire probabilă.

2. Particularități și funcții ale agriculturii cu influență asupra riscului

La nivel global, potrivit statisticii O.N.U., se apreciază că, din cele 141 de state analizate, în 61 de state agricultura produce peste 20% din produsul intern brut, în circa un sfert din numărul de state agriculturii îi revine peste o treime din produsul intern brut, iar într-un număr de 18 state agricultura este ramură principală a economiei naționale, revenindu-i cea mai mare pondere în formarea produsului intern brut. Astfel, atenția acordată dezvoltării mai accentuate a agriculturii nu este o problemă de conjunctură, ci o problemă politică de cea mai mare importanță și cu persistență constantă.

O politică agricolă neclară și cu rezultate insuficiente în domeniul protecției comerciale, a importurilor sau de susținere prin diverse instrumente financiare a producătorilor agricoli, inclusiv prin intermediul subvenționării, conduce la lipsa materialelor și a materiilor prime necesare desfășurării normale a proceselor de producție (motorină, piese de schimb, îngrășăminte chimice), deci creează o stare de incertitudine și, implicit, conduce la un risc de producție pentru producătorii agricoli.

Pentru stimularea dezvoltării rurale sunt necesare reforme administrative și instituționale, bazate pe educație, cooperare și participare a sectoarelor economiei,

atât în domeniul producției alimentare, cât și în cel al producerii factorilor de producție pentru dezvoltarea agriculturii.

Particularitățile care individualizează agricultura au impact puternic asupra producției și rentabilității produselor, iar cunoașterea acestora de către producătorii agricoli constituie un avantaj în vederea protejării activității lor de riscurile la care pot fi expuși.

- Riscurile majore, determinante pentru exploatațiile agricole, sunt generate de factorii naturali (meteorologici, producători de inundații, secetă etc.) și biologici (natura ciclică a producției, manifestată prin instabilitatea și sezonalitatea producției și a veniturilor producătorilor agricoli).

Acțiunile factorilor naturali își pun amprenta asupra nivelului rezultatelor economico-financiare. Astfel, randamentul culturilor este influențat de variația condițiilor climatice, a calității solurilor, de rentabilitatea fiecărei culturi, de tehnologia aplicată și de managementul practicat.

- Activitățile desfășurându-se în mediul natural, agriculturii i se impun o serie de restricții cu privire la protecția mediului. Soluția acestei probleme se regăsește în varietatea activităților practicabile în agricultura românească și care reprezintă apanajul managementului structurii de producție. Complementaritatea ridicată între produsele agricole și necesitatea evitării degradării solului, în general a cadrului natural, prin măsuri de combinare și îmbinare a ramurilor (producția vegetală cu producția animală, producția agricolă cu prelucrarea produselor, dezvoltarea agroturismului și turismului rural, a activităților meșteșugărești etc.) constituie o caracteristică a agriculturii cu rol asupra reducerii riscurilor economice (creșterea veniturilor, performanța exploatațiilor agricole) și a dezvoltării spațiului rural.

- Prețurile ridicate ale input-urilor (semințe, îngrășăminte chimice, tractoare, mașini agricole) generează riscuri de producție ca urmare a lipsei aplicării tehnologiilor (în exploatațiile familiale) sau a aplicării necorespunzătoare a lor (în unele exploatații cu caracter comercial). La acestea se adaugă riscul calității produselor.

- Cheltuielile ridicate cu transportul se răsfrâng asupra producției prin creșterea costului unitar al produsului, ceea ce duce la apariția riscurilor economice (riscul de preț).

- Cererea și oferta produselor agricole, față de alte produse, prezintă dificultăți (cereri relativ stabile și puțin elastice la o ofertă variabilă și greu modificabilă pe termen lung [4]). Pe termen scurt, oferta este oscilantă în funcție de factorii climatici, cu influență asupra randamentelor anuale la hectar. De asemenea, cererea și elasticitatea acesteia sunt influențate de prețurile produselor agricole și de veniturile consumatorilor, având tendință de creștere pe termen lung. Pe termen scurt și mediu, cheltuielile generate de prelucrarea industrială și comercializarea produselor fac ca diferența dintre prețul la consumator și cel la

“poarta fermei” să fie mai mare. Astfel, apar consecințe negative asupra ofertei și, în general, asupra eficienței agriculturii în raport cu ceilalți agenți economici (în principal, cu comercianții de produse agricole).

- Fluctuațiile mari ale prețurilor creează dezavantaje privind integrarea agriculturii în economia țării. Reducerea acestora necesită politici de reglare a pieței, lucru de altfel realizat în toate statele lumii, ca urmare a interesului pentru populație, pentru stabilitatea și sănătatea acesteia.

Agricultura se deosebește de alte ramuri ale economiei și prin funcțiile pe care le exercită: funcția alimentară, funcția socio-economică de participare la procesul de creștere și dezvoltare, funcția de protecție a mediului și de dezvoltare durabilă [4]. Prin urmare, reducerea sau lipsa unor produse agricole indispensabile vieții poate provoca riscuri vitale, prin producerea de perturbații în organismul uman. De asemenea, poate să condiționeze dezvoltarea spațiului rural, având rol semnificativ în punerea în valoare a unor resurse naturale locale, prin demararea unor afaceri mici și mijlocii, prin generarea de venituri complementare și ocuparea forței de muncă.

Agricultura, aflându-se în relații de interconținere cu mediul natural, este generatoare de riscuri (folosirea inadecvată a substanțelor chimice, tasarea solului, poluarea apei și aerului cu dejectii zootehnice duc la riscuri majore de degradare a mediului). Dar, utilizând rațional resursele, agricultura acționează în sensul menținerii echilibrului ecologic, deci asigură protecția mediului.

Concluzii

- Problema dezastrelor naturale prezintă efecte grave atât pentru producătorii agricoli, cât și pentru consumatori (diminuarea ofertei și, în consecință, creșterea prețului pentru produsul agricol respectiv) și, de asemenea, pentru economia națională.

- Diminuarea unor efecte ale riscului s-ar putea obține și ca urmare a contribuției științifice în agricultură.

- Aplicarea managementului performant în cazul riscului în agricultură este vital deoarece efectele riscului, odată produse, nu mai pot fi înlăturate, ducând la pierderi însemnate de producție și economice, care se pot regăsi pe perioade lungi sau foarte lungi de timp.

BIBLIOGRAFIE

1. Drobotă, N. și colab., *Dicționar de Economie*, Ed. Economică, București, 1994;
2. Gheorghe, S., *Economia de piață, legități și mecanisme*, Ed. Inter-media București. 1992;
3. Manolescu, Gh., *Managementul financiar*, Ed. Economică, București, 1995.
4. Zahiu, Letiția, 1999, *Management agricol*, Editura ASE, București, 1999.